

Jonas Kriščiūnas

Žymus Lietuvos agronomas, augalininkas, bitininkas.

Gimė 1888-01-05 Marijampolės apskr.. Stebuliškėse, mirė 1973-07-02 Kaune, palaidotas Kaune, Petrašiūnų kapinėse.

Mokėsi Liudvinavo pradžios mokykloje, 1907 m. baigė Marijampolės gimnaziją, 1913 m. baigė Sankt Peterburgo universiteto Fizikos-matematikos fakultetą. 1912–1913 m. dalyvavo Marijampolės ūkio draugijos veikloje, skaitė paskaitas žemės ūkio klausimais. 1914–1917 m. tarnavo Rusijos imperijos kariuomenėje, 1915–1916 m. mokėsi Pavlovsko Romanovo aerologijos observatorijoje ir Konstantinovo meteorologijos observatorijoje. 1916 m. dirbo aerologu XI aviacijos divizijoje.

1919 m. Kvietiškyje (Marijampolės apskritis) organizavo žemės ūkio mokyklą. 1919–1927 m. buvo Dotnuvos žemės ūkio technikumui dėstytojas. 1920 m. gegužės 15 d.–1922 m. lapkričio 13 d. – Steigiamojo Seimo atstovas, išrinktas I (Marijampolės) rinkimų apygardoje, priklausė Lietuvos socialistų liaudininkų demokratų partijos ir Lietuvos valstiečių sąjungos frakcijai.

1925–1941 m. ir 1944–1973 m. buvo Žemės ūkio akademijos dėstytojas, 1940–1941 m. ir 1944–1945 m. – šios aukštosios mokyklos rektorius, 1945–1947 m. – prorektorius, 1928–1941 m. ir 1944–1957 m. buvo Augalininkystės, 1957–1962 m. Žemdirbystės katedros vedėjas, nuo 1940 m. – profesorius, žemės ūkio mokslų garbės daktaras. 1941–1944 m. gyveno Rusijoje, Saratovo srityje dirbo bitininku, mašinų ir traktorių stoties agronomu, apie metus dirbo Udmurtijos Debiosų vaikų namų direktoriumi. 1944 m. grįžo į Lietuvą. 1956–1958 m. dirbdamas Žemės ūkio akademijoje, kartu buvo Kauno rajono Mičiurino kolūkio pirmininkas.

1946 m. išrinktas Lietuvos mokslų akademijos tikruoju nariu. 1948 m. išrinktas Sąjunginės Lenino žemės ūkio mokslų akademijos nariu. 1946–1950 m. buvo SSRS Aukščiausios Tarybos, 1951–1959 m. – LSSR Aukščiausios Tarybos deputatas. Akad. Jonas Kriščiūnas buvo

agronominės literatūros Lietuvos valstietijai pradininkas, paskelbė apie 1000 straipsnių ir brošiūrų įvairiais žemės ūkio klausimais.

Nuo 1965 m. Lietuvos buvo entomologų draugijos narys.

1997 m. įsteigta Lietuvos mokslų akademijos Jono Kriščiūno (žemės ūkio mokslai) premija.

1910–1914 m. parašė populiarių knygelių žemdirbystės klausimais. Bendradarbiavo „Lietuvos žiniose“, „Lietuvos ūkininke“ (kurį laiką redagavo jo priedą „Žemė“). 1927 m. su kitais įsteigė Lietuvos bitininkų ir cukrinių runkelių augintojų draugijas, 1930 m. – kooperatinę draugiją „Sėklininkas“. J. Kriščiūnas – cukrinių runkelių auginimo ir lietuviškos agronominės literatūros pradininkas, paskelbė apie 1000 straipsnių žemės ūkio klausimais. Knygelėje „Augalų ligos“ (1912) pirmasis Lietuvoje aprašė vabzdžius kenkėjus ir pavadino juos lietuviškais terminais. Propagavo augalų apsaugą, bitininkystę ir sėklininkystę. Išleistos knygos: „Bitininkystė“ (1933 ir 1961), „Augalininkystė“ (1959), „Kaip gaminti vaisių vyną“ (1928). Rankraštinis akad. Jono Kriščiūno palikimas saugomas Vilniaus universiteto, Lietuvos mokslų akademijos bibliotekose.

Apie akad. Joną Kriščiūną išleistos knygos: „Akademikas Jonas Kriščiūnas“ (1979), „Akademiko Jono Kriščiūno entomologinė veikla“ (1976), „Akademikui Jonui Kriščiūnui – 100“ (1989).

Parengė

LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus
mokslinė sekretorė Elena Narušytė

Naudoti šaltiniai:

1. LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus archyvas.
2. Petras Vasinauskas. Agronomija Lietuvoje. Akademija, Kėdainių r. , 2005.
3. Žemės ūkio enciklopedija, Vilnius, 2003.